

skolas

Nr. 04; 10. 12. 2014.

PSIHOLOGIJA

**Skolas vadība
– sirsnīgi kolēģi vai
niknākie ienaidnieki?**

PROFESIJA

PRAKSE

**Nākamā gada ieguvēji
– radošākie skolotāji**
Astrologs Kristaps Baņķis stāsta
par 2015. gada tendencēm
izglītības sistēmā

PERSONĪBA

Secinājumi un pierādījumi

Atgriezeniskā saite ved uz izaugsmi tikai tad, ja tā ietver informāciju, kā veikt uzlabojumus. Atzīmes, ja tās nepareizi izmanto, var iznīcināt motivāciju un manipulē ar jaunā cilvēka pašapziņu. Atzīmes ir ēnu parādība veselīgai atgriezeniskajai saitei.

1998. gadā skolotāja Rūta Batlera (*Ruth Butler*) pētīja atgriezeniskās saites nozīmi starp 132 7. klases skolēniem četrās Izraēlas skolās. Viņa sniedza trīs veidu AS. 1/3 skolēnu saņēma komentārus (t.i., atbalstošus novērtējumus un atbilstošus uzdevumus), 1/3 saņēma atzīmes, un 1/3 saņēma atzīmes un komentārus. Viņa atklāja, ka tie skolēni, kuri saņēma komentārus, uzlaboja savus rezultātus par 33%. Savukārt tiem skolēniem, kuri saņēma atzīmes vai atzīmes ar komentāriem, rezultāti pasliktinājās. Kāpēc?

Saņemot atzīmi, vājiem skolēniem *nolaižas rokas*, tiek uzlikts *nesekmības zīmogs*, un viņi tam notic. Spējīgākie skolēni arī notic vērtējuma *zīmogam*, samierinoties ar sasniegto rezultātu, tādēļ nesaskata jēgu vairāk censties. Savukārt izciliem skolēniem ir tīkami saņemt atzinīgu novērtējumu, bet viņus komentāri neinteresē, jo viņi jau tāpat ir atzīti par vislabākajiem. Nonākot darba tirgū, cilvēks, kurš nav pieradis pūlēties, lai sasniegtu labu rezultātu, piedzīvo vilšanos pats sevī, un reizē cieš arī darba devējs, darba tirgus.

Mums ir sabiedrībā pieņemts stiprināt stipros. Vai tā ir pareizi? Skolotājs, kurš tikai nomēra zināšanas, bet nerāda ceļu, kurš ar dažiem talantīgiem skolēniem nonāk olimpiādes virsotnēs un iegūst slavu, ne vienmēr parāda, kā nokļūt pie noturīgām zināšanām, izmantojot savus iekšējos resursus. Šādā veidā, slavējot tikai tos, kuri izpelnās šauras sistēmas atzinību, viņš ne tikai liek pārējiem skolas vidē justies nederīgiem, bet veicina valsts radošā potenciāla izzušanu. Skolas solā mūsu bērnu radošums tiek izšķērdēts, iznīcināts jau pašā saknē.

Ar veiksmīgi pielietotu atgriezenisko saiti skolēniem rodas izpratne par piepūles nozīmi pašu izvirzīto mērķu sasniegšanā. Skolotājs ar savu darbību stundā rāda, kāda jēga ir piepūlei mācību procesa laikā. Tādējādi skolēna iekšējā motivācija izaug un var izveidoties veiksmes spirāle. ■

Atsauces

Black, P. J. un William, D (1998) 'Assessment and classroom learning', *Assessment in Education: Principles, Policy and Practice*, 5, 1:7–74

Petty, Geoff (2006) Chapter 8: Feedback or 'assessment for learning', *Evidence-based Teaching A Practical Approach*, 85–102

skolas PSIHOLOĢIJA

Nākamā gada ieguvēji – radošākie skolotāji

Astrologs Kristaps Baņķis stāsta par 2015. gada tendencēm izglītības sistēmā

Sandra Oša, žurnāliste

Tuvojoties jaunam gadam, mēs visi ceram uz zināmām pārmaiņām personiskajā un profesionālajā dzīvē. Tiesa, šīs izmaiņas ne vienmēr ir paredzamas. Taču, runājot par skolotāju profesionālo dzīvi, ir tendences, kuras varot manīt jau šobrīd. Kā saka astrologs Kristaps Baņķis – nākamgad ieguvēji būs ar izdomu apveltītie skolotāji. Lūk, mūsu saruna.

Kristaps Baņķis: „Kopš dzimšanas esam piefiksēti noteiktā datumā, kura skaidrošana ir numeroloģisks personas pētniecības avots. Numeroloģiskā patiesība ir tāda, ka mūža laikā caur individuālajiem gadiem esam spiesti apgūt visus skaitļus. Kolektīvi tas notiek arī ar valdošo gada skaitli. Pilna gadsimta un simtgades izmantošana ir primārais aprēķins un pats svarīgākais gada cikla skaitļa noteikšana. No tā izriet, ka nākamais – 2015. – gads būs ražas ievākšanas un karmas nopelnu laiks, savā jaudīgumā pārsniedzot visus iepriekšējos gadus. Daudz kas būs atkarīgs no personības spēka, pievilcības un pras-

mes pārvilkta cilvēkus savā pusē. Tas ir laiks darbam ar naudas enerģiju, panākumiem un sasniegumiem.”

Kāda ir mūsu skolotāju vieta Latvijas horoskopā?

Latvijas horoskops vispār ir nedaudz mītisks, jo nav skaidri zināms tā nodibināšanas pulksteņa laiks. Bet pēc pieņēmumiem, kuri ir, var secināt, ka skolotājiem Latvijas horoskopā ir divas lomas. Viena ir ļoti nozīmīga un svarīga – tā ir patriotiskā audzināšana, latviskās inteliģences pamata veidošana (kopā ar zinātniekiem), darba tikuma audzināšana, garīgās ekoloģijas izpratnes veidošana. Taču otra balstās uz kalpu un pakalpotāju lomu. Kā zināms, jau no brīvvalsts laikiem kalpi nesaņēma daudz, ir nenovērtēti finansiāli. Viņi atrodas tajā sektorā, kurā jābūt pieticīgiem, rūpīgiem, kārtīgiem, kā paraugiem. Līdz ar to pēc Latvijas horoskopa, kurš vispār ir problemātisks ļoti daudzām sfērām, es neredzu nekādu milzīgu izaugsmi. Izglītības sfēra atbilst planētai Merkurs, līdz ar to ir intelektuāla, bet sadrumstalota, sazarota. Šai planētai ir atzars uz nacionālo audzināšanu.

Skolotājiem Latvijas horoskopā ir divas lomas. Viena ir ļoti nozīmīga un svarīga – tā ir patriotiskā audzināšana, latviskās inteliģences pamata veidošana (kopā ar zinātniekiem), darba tikuma audzināšana, garīgās ekoloģijas izpratnes veidošana.

Kādi pozitīvi notikumi gaidāmi skolotājiem nākamgad?

Astrologi nevērtē – labi vai slikti. Pozitīvi vai negatīvi. Katru situāciju apskata individuāli – kā priekš kura. Skolotāju un visu mācību spēku zodiaka zīme Strēlnieks nākamajā gadā kļūs ļoti aktīva. Figurē planēta Saturns. Saturns ir ierobežotais, kontrolētājs. Sfēra tiks manāmi sakārtota, un tas var nozīmēt, ka daudzi paliks bez darba. Tanī pašā laikā, kur slēpjas otra puse, daudzi tiks atalgoti. Es redzu, ka, iesākoties decembrim, iesāksies arī pārmaiņu periods, kurš ilgs 2,5 gadus. Šajā laikā kristalizēsies visa izglītības sistēma turpmākajiem 28 gadiem. Tātad ļoti svarīgs periods, kura laikā

var veidoties jauni izglītības virzieni. Saturns pieprasa uzsvērt zināšanas, kuras balstītas uz to pielietošanu dzīvē ikdienā. Tie būs konkurētspējīgi, globāli virzieni, kas, protams, nozīmē arī uzsvāru uz svešvalodām. Redzu arī, ka būs vai tiks pieprasīta kvalifikāciju *ceļšana* pašiem skolotājiem. Planēta apgalvo abus variantus. Līdz ar to nevar gluži teikt, ka sfēra tiks paplašināta, tā drīzāk sakārtosies. Tajā pašā laikā pastāv milzu iespēja, ka skolotāji tiks sadzirdēti un uzklausīti. Vērā ņemams aspekts ir arī skolotāju apvienošanās arod biedrībās vai organizācijās sava viedokļa paušanai. Tie skolotāji, kuri spēs būt sakārtoti, labi organizēti un vēl pie tam labā līmenī, atbilstoši planētai Saturns bez atalgojuma nepaliks. Nākamā gada situācija atbilst teicienam *ko sēsi – to pļausi*. Latvijas horoskops ilgstoši nevienai sfērai nesola neko labu, taču gada solījums vēsta, ka gads būs veiksmīgs.

Vai izglītības sistēmā ienāks jauni skolotāji?

(*Domīgs.*) Nē, jo Saturns vēsta, ka jātiek galā ar to, kas ir pašreiz. Šī planēta nemīl jauno, ir ļoti konservatīva. Spēcīga akcenta uz jauniem skolotājiem nav. Pēc Latvijas horoskopa, Latvijai ir ļoti spēcīgs zinātnes atzars, bet jautājums, cik ļoti Latvijā izglītība ir savienota ar zinātni. Latvijā vairāk atalgo tos, kuri ir vairāk saistīti ar zinātni – kuri prot attīstīties arī tehnoloģiski.

Vai būs skolotājiem jāzaudē darbs lauku skolu slēgšanas dēļ vai nepietiekamas slodzes dēļ?

Horoskops tik skaidri neiezīmē – lauku vai pilsētas skolas. Taču, ja koncentrējamies uz sākumskolām un pamatskolām, tad izskatās, ka jā – varētu notikt slēgšanas, jo nākamajā gadā norisināsies maksimāla optimizācija. Pat skarba un skaudra, bet ilgtermiņā tā izrādīsies laba, jo planēta vēstī, ka sistēmai nekas atņemts netiks. Saturns prasa, lai skolotājs būtu labā līmenī, ja tā var teikt – *restartētos* no jauna. Tie, kas to darīs, izdzīvos. Savukārt tie, kuri būs vairāk konservatīvi un pēc pārmaiņām netieksies, tiks *aizslaucīti* no lauciņa.

Nenoliedzami – valstī ir problēma, ja skolotājam jau ir jāsāk domāt, kā iztikt. Bet, ja pats skolotājs ir no-

laidies līdz tam, ka neizglītojas un domā tikai, kā iztikt, tad jautājums – kas tas vispār par skolotāju? Tad jau viņš ir palicis kā kalps, nevis skolotājs *ar lielo burtu*. Tādēļ es ieteiktu skolotājiem savas kvalifikācijas *ceļšanu*, pilnveidoties, maksimāli pašizglītoties.

Gadu mijā jau parādīsies pirmie rādītāji uz izmaiņām – uz ko tas viss ved. Skaidrs ir tikai tas, ka lēmumu būs daudz.

Vai skolotājiem būtu reāli savu skolas darbu plānot pēc Mēness kalendāra, kas (vismaz man – neskolotājam) darbā palīdz izvairīties no liekām darbībām? Liekākoties skolotāji par lieku, bet apjomīgu darbu uzskata dažādu birokrātisku *papīru* aizpildīšanu. Jo skolotājam pamatā iet Saules kalendārs un lielie plāni jau visam mācību gadam veidoti augustā, septembrī.

Es domāju, ka šajā gadījumā skolotāju darbs ir atšķirts no citām profesijām, kur Mēness kalendārs ir mēģinājums saplūst, iet vienā ritmā ar dabas ritmu. Un tas nozīmē, ka tā dabas ritma izpratne pēc tam, kad apzināti tiek ievērota jau ar prātu, mūsos plūst kā asinis. Skaidrs, ka cilvēks tāpat no rītiem celsies kādā konkrētā laikā, dosies uz darbu, ja viņam ir noteiktas darba stundas, bet viņš var saprast, kāds tajā brīdī ir debesu ķermeņu stāvoklis. Un ko tas tobrīd veicina, neveicina, liedz, atļauj vai rada kādu spriedzi. Zinot to, nav nekāds pārsteigums, ka skolēni, kolēģi attiecīgi reaģē uz to brīdi, un tad jau cilvēka paša uzdevums ir vai nu to gudri novadīt, attīstīt, vai pretdarboties. Skaidrs, ka burtiski cilvēki nevarēs reaģēt uz kaut kādām *spriedzes dienām* un neiet uz darbu tā iespaidā. Bet tur jau ir dažādi izpausmes līmeņi, nav jāpārvēršas par mūku – katrai profesijai ir savs grafiks un dienas, kā to var veiksmīgāk izmantot. Mēness kalendārs nav mistisks, bet gan ciklisks, un to izpratne jau ir kaut ko vērtā, saliekot emocijas pa plauktiņiem. Un izpratne par to, kas kurā brīdī notiek, ir atslēga uz harmoniskāku sevis izpausmi, un skolotājam tas ir ļoti būtiski, jo var teikt, ka viņš nepārtraukti atrodas uz skatuves skolēnu priekšā. Viņš savā ziņā ir kā aktieris, kā paraugs un skolotājs *ar lielo burtu*. Tādēļ es domāju, ka tam līdzī sekot var.

Astrologs K. Baņķis rezumē: „Nākamā gada tendence ir tāda, ka iegūs spilgtākie, izdomas bagātākie, nevis tādi, kuri pieraduši pie lutinātas vides. Līdz ar to nav iespējams ar vienu žestu pateikt, ka visiem skolotājiem būs labi. Pēc Latvijas horoskopa, Latvijas izglītības sistēma nemīl, tā teikt, izlēcējus. Tā ir tā kalpotāju pozīcija. Skolotājs – pakalpojumu sniedzējs. Bet jautājums par skolotāju darba slodzēm gan var tikt rūpīgāk sakārtots un ieviesti konkrētāki normatīvi. Tendence – nākamā gada laikā likumu lēmējiem būs ļoti daudz jaunu likumu un normatīvu, un daudzi no tiem tieši attieksies pret skolotāju. Kam sekos jautājums, cik skolotāji paši būs aktīvi, spēcīgi (vai arī pieprasīs tikai algu, algu, algu...) un kā tiks sakārtota pati vide. Ja tiks sakārtota vide, būs arī alga. Nevajadzētu primāri jautāt algu, bet drīzāk prasīt sakārtotu vidi, jo tas automātiski arī nesīs lielāku algu. Nedrīkst domāt, ka planētas sniedz garantijas, ka, sākoties jaunam gadam, palielinās, piemēram, algas. Nākamais gads tam ir salīdzinoši vissvarīgākais.” ■

Tie skolotāji, kuri spēs būt sakārtoti, labi organizēti un vēl pie tam labā līmenī, atbilstoši planētai Saturns bez atalgojuma nepaliks. Nākamā gada situācija atbilst teicīnam *ko sēsi – to pļausi*.